POLSKIE CENTRUM AKREDYTACJI

AKREDYTACJA WERYFIKATORÓW ŚRODOWISKOWYCH EMAS DAVE-01

Projekt P2 wydania 4
Warszawa, 16.07.2019 r.

Spis treści:

1 Wprowadzenie 3
2 Wymagania akredytacyjne i warunki akredytacji weryfikatorów środowiskowych EMAS 3
3 Specyficzne wymagania programu 4
3.1 Umowa o certyfikację 4
3.2 Odpowiedzialność za decyzje certyfikacyjne 4
3.3 Określanie kryteriów kompetencyjnych 4
3.4 Proces oceny 5
3.5 Dokumenty certyfikacyjne 5
3.6 Wniosek 5
3.7 Program auditów 5
3.8 Ustalanie czasu auditu 5
3.9 Wybór oddziałów 5
3.10 Wybór i powołanie zespołu auditującego 5
3.11 Pierwszy etap 6
3.12 Drugi etap 6
3.13 Raport z auditu 6
3.14 Działania w nadzorze 6
3.15 Ponowna certyfikacja 6
3.16 Audity z krótkim terminem powiadamiania 6
3.17 Zawieszanie, cofanie lub ograniczanie zakresu certyfikacji 6
4 Szczegółowe zasady udzielania i utrzymywania akredytacji weryfikatorów środowiskowych EMAS 6
4.1 Dokumenty akredytacyjne 6
4.2 Zasady prowadzenia ocen weryfikatorów środowiskowych EMAS w procesach akredytacji i nadzoru 7
4.2.1 Proces akredytacji 7
4.2.2 Nadzór planowany i ponowna ocena 9
4.2.3 Zmiany zakresu akredytacji 11
4.2.4 Szczegółowe warunki zawieszania akredytacji 12
5 Nadzór nad zagranicznymi weryfikatorami środowiskowymi EMAS 12
6 Wymiana informacji 13
7 Postanowienia końcowe 13
8 Dokumenty związane 13
9 Załączniki 14

1 Wprowadzenie

Niniejszy dokument został opracowany w celu harmonizacji podejścia do akredytacji jednostek oceniających zgodność prowadzących weryfikację zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylającym rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE z późniejszymi zmianami.

Jednostka oceniająca zgodność, określona w rozporządzeniu (WE) nr 765/2008, która uzyskała akredytację zgodnie z przepisami rozporządzenia EMAS w niniejszym dokumencie zwana jest „weryfikatorem środowiskowym EMAS".

Akredytacja weryfikatorów środowiskowych EMAS ma charakter obligatoryjny z mocy ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie ekozarządzania i audytu (EMAS).

Polskie Centrum Akredytacji podczas prowadzenia ocen kompetencji weryfikatorów środowiskowych EMAS w procesie akredytacji i nadzoru postępuje zgodnie z ogólnymi zasadami podanymi w dokumencie DA-01 *Opis systemu akredytacji* oraz zasadami określonymi w niniejszym programie akredytacji.

Tekst niniejszego dokumentu został opracowany we współpracy z Komitetem Technicznym Specjalistycznym ds. Środowiska i pozytywnie zaopiniowany przez ministra właściwego do spraw środowiska.

Akredytacja weryfikatorów środowiskowych EMAS do celów realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym jest prowadzona zgodnie z dokumentem DAVE-02 *Akredytacja weryfikatorów środowiskowych w obszarze gospodarki odpadami.*

2 Wymagania akredytacyjne i warunki akredytacji weryfikatorów środowiskowych EMAS

Weryfikator środowiskowy EMAS powinien spełniać wymagania akredytacyjne podane w:

- normie **PN-EN ISO/IEC 17021-1** *Ocena zgodności - Wymagania dla jednostek prowadzących audit i certyfikację systemów zarządzania - Część 1: Wymagania* (dalej w treści dokumentu „norma akredytacyjna")
- rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylającym rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE, z późniejszymi zmianami (dalej w treści dokumentu „rozporządzenie EMAS");
- niniejszym dokumencie DAVE-01, przy czym słów „powinien; należy" użyto do wskazania tych postanowień, które są obowiązkowe. Słów „zaleca się" użyto w niniejszym dokumencie do wskazania uznanych sposobów spełnienia wymagań normy. Weryfikator środowiskowy EMAS może spełniać te wymagania w inny, równoważny sposób, jeżeli potrafi to wykazać w ramach procesu akredytacji/nadzoru przeprowadzanego przez Polskie Centrum Akredytacji

Ponadto w akredytacji weryfikatorów środowiskowych EMAS zastosowanie mają dodatkowe specyficzne wymagania podane przez PCA w dokumencie *Lista wymagań akredytacyjnych dla weryfikatorów EMAS*.

Dodatkowo w przypadku ubiegania się o akredytację weryfikator środowiskowy EMAS powinien spełniać warunki przyjęte w deklaracji zawartej we wniosku o akredytację (FA-01), a po udzielaniu akredytacji warunki wynikające z zawartego z PCA *Kontraktu z akredytowanym podmiotem* i dokumentów z nim związanych.

W przypadku weryfikatorów środowiskowych EMAS prowadzących akredytowane działania w obszarze oceny zgodności poza granicami Polski, dodatkowo stosuje się zasady i wymagania podane w dokumencie DA-07 *Polityka dotycząca akredytacji transgranicznej*.

3 Specyficzne wymagania programu

Poniżej zamieszczono wytyczne do wymagań wybranych punktów normy PN-EN ISO/IEC 17021-1. Dla ułatwienia zastosowano następujący system identyfikacji wytycznych:

W.X.Y.Z, gdzie: X.Y.Z oznacza numer punktu normy PN-EN ISO/IEC 17021-1.

W odniesieniu do tekstu normy PN-EN ISO/IEC 17021-1 mają zastosowanie poniższe ogólne warunki:

- pojęcie **audit certyfikacyjny** (definicja 3.4 z normy PN-EN ISO/IEC 17021-1), w rozumieniu niniejszego dokumentu to **weryfikacja,** zgodnie z art. 2 pkt 24 i walidacja, zgodnie z art. 2 ust. 25 rozporządzenia EMAS. **Walidacja** zgodnie z art. 2, pkt 25 jest czynnością dodatkową w stosunku do wymagań powyższej normy, którą weryfikator środowiskowy EMAS musi uwzględnić w procesie wydawania oświadczenia weryfikacyjnego. Natomiast decyzja o zarejestrowaniu oraz wpisie do rejestru organizacji w systemie EMAS, zgodnie z art. 11 rozporządzenia EMAS należy do kompetencji organu właściwego w danym państwie członkowskim (Competent Body - CB). Wpis dokonywany jest m.in. na podstawie weryfikacji i walidacji przeprowadzonej przez weryfikatora środowiskowego EMAS,
- pojęcie **jednostka certyfikująca**, w rozumieniu niniejszego dokumentu, jest to **weryfikator środowiskowy EMAS**,
- pojęcie **audyt** jest równoważne z pojęciem **audit.**

3.1 Umowa o certyfikację

W.5.1.2 Umowa, o której mowa w art. 25 ust. 1 rozporządzenia EMAS, określająca warunki przeprowadzenia weryfikacji i walidacji, winna uwzględniać fakt, że weryfikator środowiskowy EMAS zobowiązany jest do powiadomienia jednostki akredytującej w państwie członkowskim, w którym będzie prowadzona weryfikacja, o dacie i miejscu przeprowadzenia weryfikacji przynajmniej 4 tygodnie przed każdą weryfikacją lub w przypadku weryfikacji i walidacji w państwach trzecich – przynajmniej 6 tygodni.

3.2 Odpowiedzialność za decyzje certyfikacyjne

W.5.1.3 W odniesieniu do rozporządzenia EMAS, odpowiedzialność za decyzje w sprawie certyfikacji jest odpowiedzialnością za wydanie oświadczenia zgodnie z art. 25 ust. 9.

3.3 Określanie kryteriów kompetencyjnych

W.7.1.2 Weryfikator środowiskowy EMAS jest zobowiązany do określenia kryteriów kompetencyjnych dla każdej funkcji w procesie weryfikacji i walidacji EMAS dla każdego obszaru technicznego. Obszar techniczny jest zidentyfikowanych kodem Klasyfikacji działalności gospodarczej NACE rev. 2. Kryteria kompetencyjne powinny uwzględniać wymagania wynikające z rozporządzenia EMAS (art. 20, ust. 2 i 3 oraz art. 22 ust. 2) oraz normy ISO/IEC 17021-2.

Weryfikator środowiskowy EMAS prowadzący działalność weryfikacyjną w krajach trzecich powinien uwzględniać wymagania rozdziału V, art. 22 rozporządzenia EMAS.

Kryteria kompetencyjne dla personelu prowadzącego weryfikacje i walidację EMAS powinny obejmować:

- doświadczenie zawodowe na stanowisku związanym z problematyką ochrony środowiska (nie mniej niż 2 lata doświadczenia),
- doświadczenie w zakresie:

- auditowania systemu zarządzania środowiskowego w wymiarze nie mniej niż 15 osobodni, w tym 5 osobodni w organizacji zarejestrowanej w rejestrze EMAS tj. w organizacji, która poddała się procedurze zgodnie z art.13 lub 14 rozporządzenia EMAS, **lub**
- wdrażania lub utrzymania systemu zarządzania środowiskowego w wymiarze nie mniej niż 3 miesiące, rozumianego jako ilość dni faktycznie poświęconych na te czynności, w organizacji zarejestrowanej w EMAS tj. w organizacji, która poddała się procedurze zgodnie z art.13 lub 14 rozporządzenia EMAS,

- powtarzane co dwa lata, szkolenie zakończone pozytywnym wynikiem egzaminu, z zagadnień wskazanych w art. 20 ust.2.

3.4 Proces oceny

W.7.1.3 Weryfikator środowiskowy EMAS powinien mieć udokumentowany proces początkowej oceny kompetencji oraz ciągłego monitorowania kompetencji i działalności personelu zaangażowanego w zarządzanie oraz przeprowadzanie weryfikacji i walidacji EMAS oraz innych działań weryfikacyjnych z zastosowaniem określonych kryteriów kompetencyjnych w obszarach technicznych zidentyfikowanych kodami Klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev.2

3.5 Dokumenty certyfikacyjne

W.8.2.2 Treść punktu zastępuje się wymaganiami art. 25 ust. 9 rozporządzenia EMAS.

3.6 Wniosek

W.9.1.1 Weryfikator środowiskowy jest zobowiązany upewnić się, że wnioskującemu są znane wymagania rozporządzenia EMAS, włącznie z procedurą rejestracji organizacji. Niezbędne informacje wymagane do dostarczenia przez organizację, wraz z wnioskiem, są określone w art. 25 ust. 5 rozporządzenia EMAS. Do wniosku powinna być również dołączona zgoda na spełnienie wymagań, o których mowa w art. 23 ust. 6 rozporządzenia EMAS.

3.7 Program auditów

W.9.1.3 Częstotliwość weryfikacji i walidacji określa art.19, w powiązaniu z art.6, ust. 1 i 2 oraz art. 7 ust. 1 rozporządzenia EMAS oraz decyzja Komisji(UE) 2017/2285 z dnia 6 grudnia 2017 r.

3.8 Ustalanie czasu auditu

W.9.1.4 Procedury ustalania czasu trwania weryfikacji i walidacji, winny uwzględnić potrzebę zapewnienia dodatkowego czasu w porównaniu do czasu trwania auditów prowadzonych według normy PN-EN ISO 14001 (zgodnie z IAF MD 5), tak aby uwzględnić weryfikację dodatkowych wymagań rozporządzenia EMAS odnośnie do systemu zarządzania środowiskowego i walidację deklaracji środowiskowej.

3.9 Wybór oddziałów

W.9.1.5 W przypadku organizacji posiadającej wiele obiektów, zastosowanie mają zapisy decyzji Komisji(UE) 2017/2285 z dnia 6 grudnia 2017 r .

3.10 Wybór i powołanie zespołu auditującego

W.9.2.2 Weryfikator środowiskowy EMAS powinien mieć proces wybierania i powołania zespołów do prowadzenia weryfikacji i walidacji EMAS z uwzględnieniem kompetencji potrzebnych do osiągnięcia celów weryfikacji w obszarze technicznym zidentyfikowanym kodem Klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev. 2, właściwej dla weryfikowanej działalności.

3.11 Pierwszy etap

W.9.3.1.2 W trakcie 1. etapu auditu, weryfikator środowiskowy jest również zobowiązany przeprowadzić wstępną ocenę projektu deklaracji środowiskowej i przedstawić opinię o potrzebie wprowadzenia poprawek lub korekty.

3.12 Drugi etap

W.9.3.1.3 W trakcie 2. etapu auditu weryfikator środowiskowy, jest zobowiązany przeprowadzić audit systemu zarządzania środowiskowego z uwzględnieniem wymagań, o których mowa w załączniku II rozporządzenia EMAS oraz dokonać szczegółowej oceny projektu deklaracji środowiskowej i przedstawić opinię o potrzebie wprowadzenia poprawek lub korekt(-y). Weryfikator środowiskowy realizuje działania w zakresie określonym art. 18 ust. 1 - 5 rozporządzenia EMAS oraz w decyzji Komisji(UE) 2017/2285 z dnia 6 grudnia 2017 r.

3.13 Raport z auditu

W.9.4.8 Wymagania dotyczące raportu z weryfikacji przeznaczonego dla organizacji określa art. 25 ust. 6 i 7 rozporządzenia EMAS.

3.14 Działania w nadzorze

W.9.6.2 Weryfikator środowiskowy realizuje działania w nadzorze w zakresie określonym art. 18 ust. 7 rozporządzenia EMAS oraz w decyzji Komisji(UE) 2017/2285 z dnia 6 grudnia 2017 r.

3.15 Ponowna certyfikacja

W.9.6.3 Weryfikacja przeprowadzana dla celów odnowienia rejestracji obejmuje działania określone, art. 18 ust. 6 rozporządzenia EMAS oraz w decyzji Komisji(UE) 2017/2285 z dnia 6 grudnia 2017 r .

3.16 Audity z krótkim terminem powiadamiania

W.9.6.4.2 Zastosowanie mają wyłącznie wymagania właściwe dla rozporządzenia EMAS.

3.17 Zawieszanie, cofanie lub ograniczanie zakresu certyfikacji

W.9.6.5 Zastosowanie mają wyłącznie wymagania właściwe dla rozporządzenia EMAS.

4 Szczegółowe zasady udzielania i utrzymywania akredytacji weryfikatorów środowiskowych EMAS

4.1 Dokumenty akredytacyjne

Certyfikat akredytacji weryfikatora środowiskowego odnosi się do normy akredytacyjnej oraz rozporządzenia EMAS.

W zakresie akredytacji prezentowana jest informacja o działalności w zakresie oceny zgodności, dla której PCA potwierdziło kompetencje weryfikatora środowiskowego EMAS w odniesieniu do mających zastosowanie wymagań akredytacyjnych.

W zakresie akredytacji weryfikatora środowiskowego EMAS podaje się rodzaje działalności gospodarczej identyfikowane IAF[1] oraz kodami Klasyfikacji działalności gospodarczej NACE rev. 2[2] i Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) 2007[3].

Zakres akredytacji weryfikatora środowiskowego EMAS wskazuje lokalizacje (wraz z ich nazwą i adresem oraz identyfikacją działalności), w których jest prowadzona lub z których jest zarządzana działalność w obszarze weryfikacji i walidacji EMAS.

[1] zgodnie z IAF ID 1 IAF Informative Document for QMS and EMS Scopes of Accreditation
[2] zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1893/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE rev. 2 i zmieniającym rozporządzenie Rady (EWG) nr 3037/90 oraz niektóre rozporządzenia WE w sprawie określonych dziedzin statystycznych
[3] zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności

4.2 Zasady prowadzenia ocen weryfikatorów środowiskowych EMAS w procesach akredytacji i nadzoru

4.2.1 Proces akredytacji

Ocena weryfikatora środowiskowego EMAS w procesie akredytacji polega na weryfikacji spełnienia przez niego wymagań akredytacyjnych i warunków akredytacji w obszarze udokumentowania systemu zarządzania i jego wdrożenia w obszarze działalności wnioskowanej do akredytacji.

Weryfikator środowiskowy EMAS przed złożeniem wniosku powinien przeprowadzić przegląd dokumentacji wdrożonego systemu zarządzania na zgodność z wymaganiami akredytacyjnymi i przedstawić jego wynik na formularzu FAVE-02 składanym do PCA wraz z wnioskiem (FA-01).

Ponadto weryfikator środowiskowy EMAS przeprowadza audit wewnętrzny i przegląd wdrożonego systemu zarządzania na zgodność z wymaganiami akredytacyjnymi.

W procesie akredytacji ocena weryfikatora środowiskowego EMAS składa się z:

- **przeglądu dokumentacji** dotyczącej weryfikatora środowiskowego EMAS;
- **ocena na miejscu** spełnienia wymagań akredytacyjnych i warunków akredytacji.

W procesie akredytacji wybór działań do oceny kompetencji weryfikatora środowiskowego EMAS jest realizowany z uwzględnieniem (rozpatrywaniem) ryzyka błędnej oceny kompetencji weryfikatora i nieadekwatnych wniosków o zaufaniu do jego kompetencji we wnioskowanym zakresie. Rozpatrywane ryzyko jest związane m.in z zakresem i złożonością działalności w obszarze weryfikacji i walidacji EMAS, lokalizacjami, w których prowadzona lub z których zarządzana jest ta działalność oraz zaangażowanym personelem.

Wybór reprezentatywnej próbki działalności weryfikacyjnej dokonywany jest w oparciu o zasady podane w niniejszym dokumencie z uwzględnieniem specyfiki obszarów technicznych działalności gospodarczej poddawanej weryfikacji i walidacji EMAS.

W celu zapewnienia wyboru reprezentatywnej próbki dokonano pogrupowania technicznej działalności w klastry przy uwzględnieniu mających zastosowanie przepisów i aspektów technicznych procesów, aspektów środowiskowych itp. Podział działalności na klastry został zdefiniowany w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

W ramach klastrów zidentyfikowane zostały kody krytyczne – obszary działalności gospodarczej, które z technicznego punktu widzenia wymagają od zespołu weryfikatora środowiskowego EMAS wyższego poziomu:

- kompetencji (ze względu na złożoność danych procesów/aspektów środowiskowych), lub
- uwagi (ze względu na ryzyko niezgodności i ich wpływu, lub z powodu wysokiego stopnia wymagań prawnych), lub
- staranności (ze względu na pożądane zachowania auditorów ważne dla personelu realizującego działania certyfikacyjne wymagane w danym kontekście).

Za kody krytyczne PCA uznaje działalności identyfikowane kodami NACE rev. 2 / PKD 2007: 05, 06, 07, 08, 09, 20, 21, 24.46, 41, 42, 43, 37, 38.1, 38.2, 39, 75, 86, 87, 88.

W celu zapewnienia wyboru reprezentatywnej próbki do oceny kompetencji weryfikatora środowiskowego EMAS, PCA pozyskuje informacje o zasobach weryfikatora, w tym personelu.

Weryfikator środowiskowy EMAS jest zobowiązany do utrzymywania aktualnego wykazu kompetentnego personelu dla wszystkich określonych funkcji zgodnie z załącznikiem A normy ISO/IEC 17021-1 w zakresie wnioskowanej/udzielonej akredytacji w każdym kodzie NACE rev. 2/PKD 2007.

Weryfikator środowiskowy EMAS powinien przekazać do PCA ww. wykazy na 2 miesiące przed planowaną oceną oraz na każde żądanie PCA.

W ocenie na miejscu weryfikacji podlegają próbki kompetencji personelu weryfikatora środowiskowego EMAS reprezentatywne dla wnioskowanego zakresu akredytacji. Ocena na miejscu jest prowadzona w powiązaniu z poniższymi technikami oceny, właściwymi dla rodzaju weryfikowanej próbki:

- wywiady,
- przeglądy dokumentów, zapisów i innej udokumentowanej informacji stanowiącej dowody kompetencji weryfikatora środowiskowego EMAS, w tym dotyczące kompetencji personelu.

Przy wyborze próbki personelu weryfikatora środowiskowego EMAS, PCA kieruje się zasadą wyboru kodów krytycznych wymienionych powyżej w każdym klastrze z uwzględnieniem zapewnienia oceny maksymalnie dużej liczby personelu zaangażowanego w działalność weryfikacyjną.

W przypadku wniosku o akredytację obejmującego różne lokalizacje, w których prowadzona lub z których zarządzana jest działalność w obszarze weryfikacji i walidacji EMAS, ocena na miejscu prowadzona jest zawsze w siedzibie głównej oraz w każdej lokalizacji weryfikatora środowiskowego EMAS, w której realizowane są następujące działania: formułowanie i zatwierdzanie polityk, rozwój i zatwierdzanie procesów lub procedur, ocena początkowa kompetencji oraz zatwierdzenie personelu zaangażowanego w proces weryfikacji i walidacji EMAS, nadzór nad procesem monitorowania kompetencji tego personelu oraz jego wynik, ocena i monitorowanie podwykonawców, przegląd wniosku, wyznaczenie personelu do realizacji procesu, nadzór nad realizowanymi procesami, przegląd raportu i decyzje dot. weryfikacji i walidacji EMAS.

Ponieważ akredytacja weryfikatorów środowiskowych EMAS prowadzona jest w obszarze regulowanym prawnie, gdy do prowadzenia działalności w zakresie oceny zgodności jest wymagane posiadanie akredytacji i brak jest możliwości zademonstrowania działań w obszarze oceny zgodności, PCA udziela akredytacji na zasadach opisanych w dokumencie DA-01. Przed pierwszym wydaniem przez weryfikatora środowiskowego EMAS dokumentów zawierających powołanie na akredytację, PCA przeprowadza obserwacje reprezentatywnej próbki zakresu akredytacji oraz reprezentatywnej próbki personelu weryfikatora środowiskowego EMAS. W związku z tym PCA obserwuje działania weryfikatora środowiskowego EMAS u jego klienta w każdym z klastrów zdefiniowanych w załączniku nr 1, obserwując inne osoby przeprowadzające weryfikacje w każdym z klastrów (jeżeli weryfikator środowiskowy EMAS posiada więcej niż jedną zakwalifikowaną osobę do tego obszaru). Pozytywny wynik obserwacji jest warunkiem utrzymania akredytacji i umożliwia weryfikatorowi środowiskowemu EMAS wydanie dokumentów zawierających wyniki akredytowanej działalności z powołaniem się na status akredytowanego weryfikatora środowiskowego EMAS.

Jeżeli w trakcie obserwacji zostaną stwierdzone niezgodności wskazujące na poważne naruszenie wymagań akredytacyjnych, wówczas weryfikator środowiskowy EMAS przed wydaniem oświadczenia weryfikacyjnego zawierającego powołanie się na akredytację, jest zobowiązany do podjęcia korekcji/działań korygujących w trybie natychmiastowym oraz do bezzwłocznego poinformowania PCA o ich realizacji. Jeżeli to konieczne, ocena podjętych działań prowadzona będzie przez PCA również w formie obserwacji. Pozytywna ocena wykonania korekcji/działań korygujących jest warunkiem utrzymania akredytacji.

Obserwacje weryfikacji i walidacji EMAS prowadzonych przez weryfikatora środowiskowego EMAS u jego klientów prowadzi się z uwzględnieniem poniższych zasad.

Weryfikator środowiskowy EMAS jest zobowiązana przekazać do PCA na co najmniej 10 dni roboczych przed obserwacją, oprócz opisu prowadzenia weryfikacji i walidacji EMAS (procedury), następujące dokumenty: wniosek wraz z zapisami z przeglądu, plan weryfikacji,

projekt deklaracji środowiskowej organizacji, zapisy dotyczące personelu zaangażowanego w weryfikację oraz uzasadnienie obliczania czasu weryfikacji i walidacji EMAS.

W przypadku, gdy jest to odpowiednie dla celu i zakresu obserwacji (zawsze w procesie akredytacji i rozszerzenia zakresu), po przeprowadzonej obserwacji weryfikator środowiskowy EMAS zobowiązany jest przekazać do PCA, w ciągu maksymalnie 1 miesiąca, raport z weryfikacji, zwalidowaną deklarację środowiskową wraz z oświadczeniem weryfikatora środowiskowego EMAS lub inne materiały informacyjne, które mają być lub zostały opatrzone logo EMAS.

Podczas prowadzenia obserwacji, na żądanie auditorów PCA, powinien im być bezzwłocznie udzielony dostęp do dokumentacji klienta będącej przedmiotem przeglądu wykonywanego przez zespół weryfikatora środowiskowego EMAS.

Weryfikator środowiskowy EMAS nie powinien zmieniać swojego zespołu, planu weryfikacji i walidacji EMAS lub czasu trwania weryfikacji i walidacji EMAS z powodu obserwacji. Jeżeli takie zmiany zostaną dokonane, weryfikator powinien przedstawić PCA właściwe uzasadnienie.

Na żądanie PCA, weryfikator środowiskowy udostępnia kompletny i aktualny harmonogram potwierdzonych i planowanych weryfikacji i walidacji EMAS (termin, miejsce, skład zespołu, rodzaj i zakres weryfikacji i walidacji EMAS, itp.), w celu umożliwienia zaplanowania lub aktualizacji programu oceny zakresu akredytacji.

Obserwacja weryfikacji i walidacji EMAS prowadzonej jednocześnie w kilku kodach NACE rev.2 / PKD 2007 może zostać uwzględniona jako obserwacja w różnych klastrach, o ile obserwacja je obejmie.

4.2.2 Nadzór planowany i ponowna ocena

W nadzorze planowym i w trakcie ponownej oceny PCA potwierdza kompetencje do prowadzenia działalności weryfikacyjnej poprzez ocenę w siedzibie i obserwacje weryfikacji prowadzonych przez weryfikatora środowiskowego EMAS u jego klienta.

W cyklu akredytacji w ramach ocen w nadzorze i ponownej oceny PCA weryfikuje utrzymanie przez weryfikatora środowiskowego EMAS kompetencji do prowadzenia procesów weryfikacji i walidacji EMAS objętych aktualnym zakresem akredytacji, poprzez ocenę spełnienia wszystkich wymagań i warunków akredytacji stosując:

- **przegląd dokumentacji** dotyczącej weryfikatora środowiskowego EMAS (zakres dokumentacji dostarczanej przez weryfikatora - zgodnie z DA-01 oraz niniejszym dokumentem),
- **ocenę na miejscu** spełnienia wymagań akredytacyjnych i warunków akredytacji (wywiady/rozmowy, przeglądy dokumentów i zapisów, audit pionowy procesów),
- **obserwację** wybranych weryfikacji i walidacji EMAS prowadzonych przez weryfikatora środowiskowego EMAS.

Program nadzoru jest ustalany w sposób zapewniający, że w danym cyklu akredytacji jest oceniana akredytowana działalność weryfikacyjna reprezentatywna dla posiadanego przez weryfikatora środowiskowego EMAS zakresu akredytacji, z uwzględnieniem lokalizacji, w których prowadzona lub z których zarządzana jest ta działalność, jak również zaangażowanego personelu, oraz że oceniane są mające zastosowanie wymagania akredytacyjne.

Próbki działalności weryfikacyjnej, lokalizacji i próbki wymagań akredytacyjnych przewidziane do oceny w programie nadzoru, są ustalane z uwzględnieniem ryzyka związanego z:

- funkcjonowaniem systemu zarządzania weryfikatora środowiskowego EMAS i jego złożonością,

- rodzajem, zakresem i złożonością działalności weryfikacyjnej,
- lokalizacjami, w których prowadzona lub zarządzana jest działalność weryfikacyjna,
- personelem zaangażowanym w działalność weryfikacyjną,
- dotychczasowymi doświadczeniami z ocen (w tym wyniki poprzednich ocen w cyklu - niezgodności i spostrzeżeń oraz reakcja weryfikatora środowiskowego EMAS w odniesieniu do wyników ocen),
- postrzeganiem weryfikatora środowiskowego EMAS (skargi i inne informacje dotyczące weryfikatora).

Ocena weryfikatora środowiskowego EMAS w procesie nadzoru powinna zapewnić PCA podejmowanie decyzji z minimalizacją ryzyka błędnej oceny kompetencji weryfikatora i nieadekwatnych wniosków o zaufaniu do jego kompetencji w udzielonym zakresie akredytacji.

W celu zapewnienia wyboru reprezentatywnej próbki do oceny kompetencji weryfikatora środowiskowego EMAS, PCA pozyskuje informacje o zakresie prowadzonej działalności oraz zasobach weryfikatora, w tym personelu.

W związku z tym weryfikator jest zobowiązany do utrzymywania aktualnego wykazu kompetentnego personelu zgodnie z zapisami punktu 4.2.1, który przekazuje do PCA na 2 miesiące przed planowaną oceną oraz na każde żądanie PCA.

Ponadto weryfikator środowiskowy EMAS powinien na bieżąco aktualizować wykazy przeprowadzonych przez niego weryfikacji i walidacji EMAS z podaniem nazwy organizacji, zespołu powołanego do weryfikacji i kraju prowadzenia weryfikacji i walidacji EMAS, który przekazuje do PCA na 2 miesiące przed planowaną oceną oraz na każde żądanie PCA.

W przypadku weryfikatora środowiskowego EMAS posiadającego różne lokalizacje, w których prowadzona lub z których zarządzana jest działalność weryfikacyjna, PCA prowadzi ocenę na próbce w wybranych lokalizacjach. Lokalizacje wybiera się losowo w ten sposób, aby w trakcie cyklu akredytacji, liczba ocenianych za każdym razem lokalizacji była możliwie taka sama oraz zostały ocenione wszystkie lokalizacje.

Oceny w nadzorze obejmują mi.in. analizę kwalifikacji reprezentatywnej próbki personelu wykazanego przez weryfikatora środowiskowego EMAS jako kompetentnego do prowadzenia weryfikacji i walidacji EMAS. Wybór próbki personelu do weryfikacji na ocenie na miejscu powinien zapewnić w trakcie całego cyklu akredytacji ocenę możliwie największej liczby personelu weryfikatora środowiskowego EMAS zaangażowanego w procesy weryfikacji i walidacji EMAS.

W trakcie każdej oceny w procesie nadzoru prowadzona jest ocena realizacji przez weryfikatora środowiskowego EMAS wymagań art. 23 ust. 2 i 3 oraz w stosownych przypadkach art. 24 ust.1 rozporządzenia EMAS.

W przypadku, gdy weryfikator środowiskowy EMAS prowadzi działalność weryfikacyjną poza granicami Polski, PCA stosuje zasady i wymagania podane w dokumencie DA-07.

Możliwe jest przeprowadzenie planowanego nadzoru w formie przeglądu dokumentacji, w przypadku spełnienia przez weryfikatora środowiskowego EMAS wymagań określonych w dokumencie DA-01.

W przypadku oceny w procesie nadzoru prowadzonej w formie przeglądu dokumentacji, weryfikator środowiskowy EMAS powinien przed oceną dostarczyć do PCA dokumenty wskazane w DA-01 oraz dodatkowo:

- wykaz kompetentnego personelu zgodnie z zapisami punktu 4.2.1 oraz wykaz przeprowadzonych weryfikacji i walidacji EMAS zgodnie z punktem 4.2.2,

- zapisy obejmujące okres od ostatniej planowej oceny na miejscu, dotyczące personelu zaangażowanego w procesy weryfikacji i walidacji EMAS (zmiany w jego składzie, informacje dotyczące wykazania utrzymania kompetencji personelu),
- wyniki przeprowadzonego procesu identyfikacji, analizy, oceny, podjętych działań i monitorowania ryzyk dotyczących konfliktów interesów wynikających z prowadzenia weryfikacji i walidacji EMAS, w tym wynikających z powiązań weryfikatora środowiskowego EMAS.

Oceny ponowne są zawsze planowane jako oceny na miejscu, a ich zakres uwzględnia wyniki poprzednich ocen w cyklu. Ponadto, w każdej ocenie ponownej ocenia się spełnienie wszystkich wymagań normy akredytacyjnej.

Próbka obserwowanych weryfikacji i walidacji EMAS jest ustalana indywidualnie dla każdego weryfikatora środowiskowego EMAS na podstawie analizy ryzyka, biorąc pod uwagę zakres prowadzonej przez niego działalności weryfikacyjnej (w tym, liczby przeprowadzonych weryfikacji i walidacji EMAS) oraz zaangażowany w działalność personel.

Przy wyborze weryfikacji i walidacji EMAS do obserwacji PCA kieruje się zasadą wyboru kodów krytycznych zdefiniowanych w p. 4.2.1 oraz zespołów, które nie były wcześniej obserwowane z uwzględnieniem poniższych zasad:

- w trakcie całego cyklu akredytacji, włącznie z ponowną oceną, PCA prowadzi w ramach każdego klastra objętego zakresem akredytacji, co najmniej jedną obserwację weryfikacji i walidacji EMAS prowadzonej przez weryfikatora środowiskowego EMAS, jednak nie rzadziej niż raz na dwa lata i mogą dotyczyć części weryfikacji,
- PCA nie prowadzi obserwacji personelu weryfikatora środowiskowego EMAS, który był już obserwowany w bieżącym lub poprzednim cyklu akredytacji, chyba że weryfikator nie dysponuje innym personelem w określonym obszarze kompetencji,
- w przypadku, gdy weryfikator środowiskowy EMAS przeprowadził nie więcej niż 2 weryfikacje/walidacje EMAS w roku kalendarzowym, obserwacje ustalane są indywidualnie (jednak nie mniej niż jedna obserwacja w danym cyklu akredytacji).

Obserwacje weryfikacji i walidacji EMAS prowadzonych przez weryfikatora środowiskowego EMAS u jego klientów organizuje się i przeprowadza z uwzględnieniem zasad wskazanych we wcześniejszych punktach niniejszego dokumentu.

4.2.3 Zmiany zakresu akredytacji

Rozszerzenie zakresu akredytacji weryfikatora środowiskowego EMAS o inne rodzaje działalności, identyfikowane kodem klasyfikacji działalności gospodarczej NACE rev. 2, następuję po przedstawieniu przez niego dowodów na posiadanie personelu kompetentnego w zakresie wnioskowanego rozszerzenia akredytacji.

Ocena dla celów rozszerzenia jest prowadzona w formie przeglądu dokumentacji lub oceny na miejscu. Postępowanie w procesie rozszerzenia zakresu akredytacji łącznie z obserwacjami prowadzone jest według zasad podanych w punkcie 4.2.1 *Proces akredytacji*. W przypadku, gdy rozszerzenie dotyczy rodzaju działań w klastrze, w którym weryfikator środowiskowy EMAS posiada już akredytację, możliwe jest przeprowadzenie przeglądu dokumentacji z przeprowadzonego procesu weryfikacji i walidacji EMAS. W przypadku rozszerzenia o rodzaj działania w klastrze, w którym weryfikator środowiskowy EMAS nie posiada akredytacji, PCA prowadzi obserwację.

Obserwacje weryfikacji i walidacji EMAS prowadzonych przez weryfikatora środowiskowego EMAS u jego klientów organizuje się i przeprowadza z uwzględnieniem zasad wskazanych we wcześniejszych punktach niniejszego dokumentu.

4.2.4 Szczegółowe warunki zawieszania akredytacji

Zawieszenie akredytacji, w części lub w całym zakresie akredytacji, oprócz zasad określonych w dokumencie DA-01, następuje w przypadku:

- utraty kompetencji weryfikatora środowiskowego EMAS do prowadzenia weryfikacji i walidacji EMAS w danym obszarze technicznym, bez względu na powód (np. utrata zasobów weryfikatora środowiskowego EMAS do prowadzenia weryfikacji i walidacji EMAS),
- uniemożliwienia przeprowadzenia oceny lub obserwacji w procesie nadzoru w wymaganym przez PCA okresie czasu,
- niezgłoszenia do oceny pierwszego procesu zgodnie z zasadami wskazanymi w niniejszym programie akredytacji.

W przypadku, gdy w danym cyklu akredytacji weryfikator środowiskowy EMAS nie przeprowadził żadnej weryfikacji i walidacji EMAS, akredytacja zostaje zawieszona z końcem tego cyklu akredytacji w całym zakresie.

W przypadku, gdy w danym cyklu akredytacji weryfikator środowiskowy EMAS przeprowadził weryfikację i walidację EMAS, jednak nie przeprowadził weryfikacji dla którejś z części zakresu i jako akredytowana jednostka certyfikująca systemy zarządzania nie nadzorował w tych sektorach żadnej certyfikacji w programie certyfikacji EMS (PN-EN ISO 14001), akredytacja zostaje zawieszona z końcem tego cyklu akredytacji w zakresie tych działalności.

Uwzględnianie uwag zainteresowanych stron w rozumieniu wymagań art. 28 ust. 6 oraz prowadzenie konsultacji z zainteresowanymi stronami wg art. 29 ust. 1 rozporządzenia EMAS prowadzone jest poprzez włączenie w proces decyzyjny PCA opinii Specjalistycznego Komitetu Technicznego ds. Środowiska, poprzedzonej opinią organów właściwych, a w dalszej kolejności z wykorzystaniem zasad postępowania z odwołaniami i skargami opisanymi w dokumencie DA-01. PCA informuje weryfikatora środowiskowego EMAS o przyczynach podjętych działań oraz w stosownych przypadkach o przebiegu dyskusji z odpowiednimi organami egzekwowania prawa.

5 Nadzór nad zagranicznymi weryfikatorami środowiskowymi EMAS

Zgodnie z art. 24 rozporządzenia EMAS weryfikatorzy środowiskowi EMAS akredytowani lub licencjonowani w jednym z państw członkowskich UE, mogą prowadzić weryfikacje i walidacje na terenie wszystkich państw członkowskich. Nadzór nad działalnością tych weryfikatorów w danym państwie sprawuje lokalna jednostka akredytująca.

PCA sprawuje nadzór nad czynnościami weryfikacyjnymi i walidacyjnymi prowadzonymi w Polsce przez weryfikatora środowiskowego EMAS akredytowanego lub licencjonowanego w innym państwie członkowskim, zwanym dalej zagranicznym weryfikatorem środowiskowym EMAS, w formie wynikającej z rozporządzenia EMAS. W przypadku kilkukrotnego prowadzenia czynności weryfikacyjnych i walidacyjnych przez zagranicznego weryfikatora środowiskowego EMAS, PCA prowadzi nadzór w odstępach czasu nieprzekraczających 24 miesięcy.

PCA zastrzega sobie prawo do obserwowania pierwszej weryfikacji prowadzonej przez każdego zagranicznego weryfikatora środowiskowego EMAS. W przypadku następnych weryfikacji prowadzonych przez tego samego weryfikatora, PCA może skorzystać również z innych środków nadzoru, takich jak przegląd dokumentacji wymieniony na formularzu FAVE-04, raportów z weryfikacji lub zwalidowanych przez weryfikatora deklaracji środowiskowych. W przypadku, gdy weryfikator zagraniczny przeprowadził nie więcej niż 1 weryfikację/walidację w roku kalendarzowym, obserwacje ustalane są indywidualnie (jednak nie mniej niż jedna obserwacja na 4 lata).

Obserwacje weryfikacji i walidacji EMAS prowadzonych przez weryfikatora środowiskowego EMAS u jego klientów organizuje się i przeprowadza z uwzględnieniem zasad wskazanych we wcześniejszych punktach niniejszego dokumentu.

Opłata za czynności PCA jest kalkulowana zgodnie z zasadami wynikającymi z cennika DA-04.

6 Wymiana informacji

Zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia EMAS, akredytowany przez PCA weryfikator środowiskowy EMAS jest zobowiązany do powiadamiania PCA o każdej prowadzonej weryfikacji przynajmniej cztery tygodnie przed terminem jej rozpoczęcia. Zgłoszenie należy dokonać na formularzu FAVE-03 dostępnym na stronie internetowej PCA.

Zagraniczny weryfikator środowiskowy EMAS jest zobowiązany, zgodnie z art. 24 ust. 1 rozporządzenia EMAS do zgłoszenia do PCA każdej weryfikacji przeprowadzanej na terenie Polski z wyprzedzeniem co najmniej czterech tygodni przed planowanym terminem jej przeprowadzenia. Zgłoszenia należy dokonać na formularzu FAVE-04 dostępnym na stronie internetowej PCA. Do wypełnionego formularza należy załączyć wymienione w nim dokumenty. W przypadku dostarczenia dokumentów niekompletnych, PCA dopuszcza ich uzupełnienie nie później niż 2 tygodnie przed terminem rozpoczęcia weryfikacji. W takim przypadku zastosowanie ma decyzja Komisji (UE) 2016/1621 z dnia 7 września 2016 r.

Za datę zgłoszenia przyjmuje się datę wpływu do PCA zgłoszenia (wypełnionego odpowiednio formularza FAVE-03 lub FAVE-04).

W przypadku stwierdzenia niezgodności wskazujących na poważne naruszenie wymagań akredytacyjnych przez weryfikatora środowiskowego EMAS akredytowanego przez PCA, poza wymaganiami zawartymi w dokumencie DA-01, PCA uwzględniając art.23 ust.8 oraz art. 28 ust. 9 rozporządzenia EMAS, przekazuje raport z nadzoru właściwemu organowi, do którego dana organizacja zamierza złożyć wniosek o rejestrację lub który dokonał rejestracji. W przypadku dalszego sporu raport zostaje przekazany forum jednostek akredytujących i licencjonujących.

W przypadku stwierdzenia niezgodności w wyniku oceny działań zagranicznego weryfikatora środowiskowego EMAS, PCA przekazuje pisemny raport z nadzoru weryfikatorowi, jednostce która go akredytowała lub licencjonowała oraz organowi właściwemu dla rejestracji danej organizacji, zgodnie z zasadami określonymi w art. 24 ust. 6 oraz art. 28 ust. 9 rozporządzenia EMAS.

PCA realizuje wymagania art. 28 ust. 8 poprzez prowadzony i aktualizowany na stronie internetowej www.pca.gov.pl wykaz weryfikatorów środowiskowych EMAS, do którego jest zamieszczony link na stronie www.ec.europa.eu/environment/emas.

7 Postanowienia końcowe

Niniejsze wydanie dokumentu DAVE-01 zastępuje wydanie 3 z 21.08.2018 r. Dokument został wprowadzony Komunikatem nr xx z dnia xx.xx.2019 i obowiązuje od dnia xx.xx.2019 r (dwa miesiące od opublikowania). Istotne zmiany w odniesieniu do wydania poprzedniego zostały oznaczone kolorem czerwonym.

8 Dokumenty związane

Dokumentami związanymi z niniejszym dokumentem są dokumenty wymienione w punkcie 2 oraz:

IAF ID 1 IAF Informative Document for QMS and EMS Scopes of Accreditation

DA-01 Opis systemu akredytacji

DA-07 Polityka dotycząca akredytacji transgranicznej

Polskie Normy dostępne są w Polskim Komitecie Normalizacyjnym (www.pkn.pl).

Dokumenty IAF w wersji oryginalnej dostępne są na stronie internetowej www.iaf.nu.

Dokumenty PCA oraz tłumaczenia dokumentów IAF dostępne są na stronie internetowej PCA www.pca.gov.pl. Dostęp do dokumentów PCA oraz IAF jest bezpłatny.

Dokumenty prawne są dostępne na stronie Unii Europejskiej poświęconej EMAS www.ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm.

9 Załączniki

Załącznik nr 1 Podział działalności gospodarczej na klastry

FAVE-01 Załącznik do wniosku o akredytację weryfikatora środowiskowego EMAS

FAVE-02 Przegląd dokumentacji weryfikatora środowiskowego EMAS

FAVE-03 Zgłoszenie weryfikacji EMAS przez weryfikatora akredytowanego przez PCA

FAVE-04 Zgłoszenie weryfikacji EMAS przez weryfikatora zagranicznego.